

ТАВРІЙСЬКИЙ ВІСНИК ОСВІТИ

4/2011

Комунальний вищий навчальний заклад
«Херсонська академія неперервної освіти»
Херсонської обласної ради

Таврійський вісник освіти

Науково-методичний журнал

ВИХОДИТЬ ОДИН РАЗ НА КВАРТАЛ

№ 4 (36)

ХЕРСОН

2011

Засновник: Комунальний вищий навчальний заклад
«Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної
ради

Свідоцтво про державну реєстрацію серія ХС №559/209ПР
від 21.11.2011 р.

Видається з 2003 року

Редакційна колегія:

Головний редактор А.М. Зубко

Заступники головного редактора:

Т.Г.Морева

Л.А.Гончаренко

Відповідальний секретар В.В.Кузьменко

Б.М.Андрієвський

Є.П.Голобородько

А.М.Гуржій

М.М.Заброцький

В.В.Клименко

І.Ф.Кравченко

Г.О.Михайловська

С.Ф.Одайник

В.В.Олійник

М.І.Пентиліук

Л.А.Пермінова

Н.А.Побірченко

Г.М.Сагач

В.А.Семіченко

В.К.Сидоренко

Л.І.Слободенюк

Н.В.Слюсаренко

Г.С.Юзбашева

Технічний редактор І.В.Воскова

Адреса редакції:

КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти»

вул. Покришева, 41

м. Херсон, 73034

Тел. (0552) 37-05-58 E-mail: suitti.ks@gmail.com

Редакція рукописів не рецензує і не повертає.

Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

Редакція не листується ні з авторами, ні з читачами.

За точність даних, наведених у статтях, відповідають автори.

© Таврійський вісник освіти, 2011

Зміст

Історія освіти	5
Гончаренко Л.А., Асламова Т.А. Міжкультурна освіта у світі.....	5
Слюсаренко Н.В. Методическая подготовка учителей технологий в исследованиях ученых России (конец XX – начало XXI ст.).....	12
Наука – школі	19
Примакова В.В. Інноваційні технології навчання в сучасній початковій школі.....	19
Султанова Н.В. Педагогічна мораль як чинник формування етичних переконань і потреб соціального педагога.....	24
Інновація: теорія і практика	31
Ряєвська І.М. Дослідницька діяльність як засіб активізації познавального інтересу молодшого школяра.....	31
Освіта впродовж життя	37
Грицай Ю.О. Правда про Велику Вітчизняну війну – найважливіший засіб воєнно-патріотичного виховання молоді.....	37
Дмитренко М.С., Гришко О.В. Школа, яка має свій стиль і своє кредо.....	43
Киричук Т.В. Інтегроване заняття як засіб розвитку особистості в дошкільному навчальному закладі.....	48
Миловидова Н.А. Взаимооценивание как эффективная форма работы курсантов при обучении английскому языку.....	54
Младзиевская Е.И. Развитие природных музыкальных данных у учащихся-пианистов.....	57
Назаренко В.С. Самоосвіта вчителя у процесі розвитку його інформаційно-комунікаційних компетентностей.....	67
Оленічева О.Л. Сучасні педагогічні тенденції родинного виховання дітей дошкільного віку.....	77
Оліферчук Т.В. Сучасні підходи до розвитку мовлення дітей дошкільного віку.....	83
Рожкова М.А. Использование информационно-коммуникационных технологий обучения на уроках материаловедения как средство активизации познавательной деятельности студентов.....	88
Сагач Г.М. Великие женщины Библии – источник духовно- нравственного и интеллектуального развития современного человека, общества и человечества.....	95
Уханова О.А. Професійна орієнтація: чинники, що впливають на вибір молоддю спеціальності.....	104
На допомогу педагогу	109
Везумська О.М. Естетичний розвиток учнів початкових класів.....	109
Гасаненко Т.В. Теоретичні підходи до виховання учнів на засадах толерантності.....	117
Данченко О.В. Шляхи реалізації дослідницької діяльності в початковій школі.....	121

Гончаренко Л.А., Асламова Т.А.*

МІЖКУЛЬТУРНА ОСВІТА У СВІТІ

У статті подано необхідність запровадження міжкультурної освіти, розвинуто досвід її використання у провідних країнах Заходу.

Світова культура сучасності виглядає багатоликою панорамою національних культур. Унаслідок міграційних та глобалізаційних процесів минулого століття культура нового тисячоліття людської історії постає як світовий інтеграційний процес, у якому відбувається змішання різних етносів і етнічних культур. Він потребує особливих методів соціальної політики, адекватних сучасним умовам. З одного боку, збільшується значущість контролю у сфері міжетнічних процесів в умовах масових міграцій, які суттєво змінили картину світу. З другого боку, розвиток різноманітних форм міжнародної співпраці у сфері освіти стало реальністю нашого часу. Як результат, сучасна людина опиняється на рубежі культур, взаємодія з якими потребує від неї діалогічності, розуміння, толерантності, поваги до культурної ідентичності інших людей. Відповідно, сучасне освітнє середовище може бути ефективним тільки за умов певного рівня міжкультурної компетентності вчителів. Полікультурна компетентність сучасного педагога є запорукою успішної профілактики агресивного націоналізму і вирішення проблем, пов'язаних з міжнаціональними відносинами в класі, реалізації ефективних механізмів профілактики внутрішньо-шкільної дискримінації на расовому, конфесійному та етнічному ґрунті, формування в учнів засад громадянської солідарності, культури миру і злагоди.

Під полікультурною компетентністю ми розуміємо здатність особистості жити й діяти в багатокультурному суспільстві [4]. Так науковці, як В.В.Кузьменко та Л.А.Гончаренко зазначають, що «полікультурна компетентність педагога містить: 1) полікультурну грамотність; 2) уміння використовувати свої знання в педагогічній діяльності; 3) професійно значимі особистісні якості.

До професійно значимих якостей полікультурно компетентного педагога варто віднести: гнучкість (уміння адаптуватися до ситуацій педагогічної взаємодії, що змінюються); комунікабельність (уміння будувати діалог з представниками різних національностей); здатність до співробітництва (відкритість педагога та готовність його до будь-яких форм взаємодії); емпатичність (уміння емоційно відгукуватися на проблеми

© Гончаренко Л.А., Асламова Т.А.

Кіриєнко Т.С. Застосування елементів компаративного аналізу текстів на уроках літератури	127
Кузьмич Л.В., Якуба В.В. Формування вмінь учнів під час розв'язування «опорних» стереометричних задач	133
Несін Ю.М. Розвиток толерантної особистості на уроках англійської мови	138
Павлова А.В. Самооцінка учнів як чинник впливу на результативність їхньої навчальної діяльності в умовах профільної школи	142
Рефлер І.В. Використання опорних схем і конспектів на уроках географії	148
Ромальська М.В. Формування в учнів початкових класів соціокультурного досвіду	154
Старунська Н.В. Реалізація інтегрованого підходу на уроках української мови та літератури	160
Тутова О.М. Формування здоров'язбережувальної компетентності учнів як шлях до здорового способу життя	164
Скарбниця методичних ідей	170
Бабич О.Я. Формування математичної компетентності учнів старшої школи	170
Бутова Л.В. Диференційований підхід у навчанні англійської мови ..	174
Калачевська В.М., Веселова К.Г. Визначальна роль проектного методу в розкритті творчих можливостей учнів	179
Куницька Р.М. Використання проектних технологій на уроках світової літератури	183
Маханько О.Б., Данильченко Н.Г. Використання інформаційних технологій на уроках у початковій школі	190
Чебикіна І.В. Використання на уроках української мови опорних схем для інтенсифікації процесу навчання школярів	195
Психологія	201
Асламова Т.А., Воскова І.В. Гендерні аспекти соціалізації особистості	201
Білоус В.Г. Психологічний супровід навчально-виховного процесу в початкових класах (з досвіду співпраці психолога з учителями початкової школи)	208
Елькіна В.В. Формування творчої толерантності майбутнього педагога	216
Романовська І.В., Кравчук О.В. Співпраця класовода та практичного психолога щодо індивідуалізації навчання	220
Творчий портрет	224
Кузьменко В.В., Слюсаренко Н.В. Знайомтеся з колегою: професор А.В.Степанюк	224
Відомості про авторів	227
Вимоги до оформлення матеріалів для публікації в науково-методичному журналі «Таврійський вісник освіти»	231

Слід підкреслити, що в середніх класах діти тільки починають знайомитися з елементами перекладацької справи, видами перекладів і вчать аналізувати, порівнювати й зіставляти їх з оригіналами на рівні окремих структур. Щодо старших класів, то там можна проводити багатоаспектний аналіз перекладу. Учням доцільно пояснити поняття «стильова домінанта», яке допоможе правильно зрозуміти й оцінити переклад.

Роблячи художній переклад, його автор не може буквально відтворювати всі особливості оригіналу, він спирається на певні панівні фрагменти (семантичні, композиційні, синтаксичні, строфічні), щоб передати дух твору, його змістову та естетичну оригінальність мови. Отже, робота з перекладами творів світової літератури, по-перше, підвищує загальнокультурний рівень учнів, прищеплює шанобливе ставлення до художнього слова; по-друге, розвиває усне та писемне мовлення, мислення школярів.

Таким чином, вищезазначене свідчить про те, що застосування елементів компаративного аналізу художніх творів на уроках літератури дає можливість розвивати в учнів загальнопізнавальні вміння та навички.

Література:

1. Будний В. Порівняльне літературознавство: Підручник / В. Будний, М. Ільницький. – К.: Києво-Могилянська академія, 2008. – 430 с.
2. Мірошніченко Л. Методика викладання зарубіжної літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000. – С. 43.
3. Наливайко Д.С. Спільність і своєрідність. Українська література в контексті європейського літературного процесу. – Київ, 1988. – С. 18.
4. Папуша І.В. До методології літературознавчої компаративістики // Літературознавча компаративістика: Науковий посібник / За ред. Р. Гром'яка. Упорядники: Гром'як Р.Т., Папуша І.В. – Тернопіль, 2002 – С. 10 -14.
5. Штейнбук Ф.М. Методика викладання зарубіжної літератури в школі: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Ф.М. Штейнбук. – Київ: Кондор, 2007. – 313 с.

ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ УЧНІВ ПІД ЧАС РОЗВ'ЯЗУВАННЯ «ОПОРНИХ» СТЕРЕОМЕТРИЧНИХ ЗАДАЧ

У статті висвітлено актуальність розв'язування «опорних» стереометричних задач для всебічного розвитку учнів.

Методика викладання курсу стереометрії повинна постійно вдосконалюватись відповідно до змін у програмі загальноосвітньої школи.

Як відомо, ефективна методика навчання розв'язуванню стереометричних задач учнями старшої школи на основі освітнього стандарту з математики сприятиме підвищенню якості як загальноосвітньої, так і математичної підготовки учнів, підвищенню їх інтелектуального рівня.

Одним із завдань курсу стереометрії є систематичне вивчення властивостей геометричних фігур у просторі, розвиток просторових уявлень і уяви, засвоєння учнями способів обчислення, важливих для практичного використання геометричних величин, і подальший розвиток логічного мислення. Для його вирішення у школах можливе використання розв'язування задач різного рівня складності.

Формування в учнів просторових уявлень і розвитку уяви у процесі вирішення задач стереометрії важливо починати із запровадження понять, аксіом, теорем і розгляду моделі та наочного рисунка. Модель і рисунок дають змогу учням виокремити основні властивості просторових фігур і абстрагуватися від неістотних, виконати узагальнення, помітити потрібні співвідношення і зв'язки між елементами фігур, здійснити аналіз через синтез під час доведення теорем і розв'язування задач, узагальнити виконане доведення, поширивши твердження на всі фігури певного класу.

Ефективність розв'язування задач у стереометрії можна значно збільшити, якщо застосовувати не тільки традиційні засоби унаочнення, обчислення, а й сучасні інформаційні технології. Курс стереометрії має широкі можливості для інтелектуального розвитку учнів, насамперед логічного мислення, просторових уявлень і уяви.

Метою статті є розробка пріоритетних напрямів розв'язання стереометричних задач на основі поетапного вирішення «опорних» задач.

Уміння розв'язувати «опорні» стереометричні задачі дозволяє формувати вміння розв'язання більш складних задач стере-

ометрії через послідовне розв'язання спеціально підібраної системи задач із застосуванням сучасних ефективних засобів навчання.

Сучасні програмно-педагогічні засоби навчання, створені в Україні, можуть ефективно використовуватися як для демонстрації, так і для розв'язування «опорних» стереометричних задач.

Задачі на побудову починають розв'язувати лише тоді, коли учні засвоять основні властивості паралельного проектування (припускається, що напрями прямих і відрізків, про які йдеться в цих властивостях, не збігаються з напрямками проектування) і вони вже відомі школярам:

- проекцією прямої є пряма;
- проекцією відрізка є відрізок;
- паралельні відрізки на проекції зображають паралельними відрізками або відрізками однієї прямої;
- відношення відрізків однієї прямої чи паралельних прямих зберігається;
- проекція спільної точки двох фігур є спільною точкою їх проекцій.

Ми вважаємо логічним, коли основні або «опорні» задачі на побудову розбиті на наступні групи.

До першої належать задачі: побудова точки перетину прямої з площиною; побудова лінії перетину двох площин; побудова перерізу многогранника площиною.

До другої групи відносять побудову прямої, що проходить через точку поза даною прямою і паралельна даній:

- побудова прямої, що паралельна даній площині;
- побудова площини, що паралельна даній;
- побудову площини, яка проходить через одну з даних мимобіжних прямих і паралельна другій з них;
- побудову прямої, яка проходить через дану точку і перетинає дві дані мимобіжні прями.

До третьої групи належить побудова перпендикуляра до даної площини і побудова площини, перпендикулярної до даної прямої.

Однак, Л. М. Лоповок [3] бачить інший підхід й вказує на такі види стереометричних задач на побудову:

- задачі на побудову зображень просторових фігур, основні, або «опорні»;
- задачі на побудову, позиційні задачі на побудову і метричні задачі на побудову.

Г. П. Бевз пропонує раціональну методику навчання розв'язуванню математичних задач, що відіграє істотну роль у форму-

ванні високого рівня математичних знань, умінь і навичок учнів [2].

Г. П. Бевз пропонує, розв'язуючи задачі на побудову, з перших занять учням потрібно пояснювати сутність термінів «побудувати точку», «побудувати пряму», «дано точку», «дано пряму». Точку або пряму вважають побудованою, якщо накреслено її умовне зображення. Вираз «дано точку» означає, що точку побудовано; «дано фігуру» означає, що фігуру побудовано; фігуру, яку потрібно побудувати, називають шуканою. Побудувати фігуру – це означає накреслити її, застосовуючи певні інструменти. Суть цих термінів необхідно пояснювати послідовно під час розв'язування задач, але не завчати.

Наприклад:

- побудувати точку, позначити її буквою. Скільки точок можна побудувати на площині?
- побудувати точку і провести через неї пряму. Скільки прямих можна провести через неї? Побудувати через цю точку ще чотири прямих.
- побудувати пряму, що проходить через три дані точки. Чи завжди така задача має розв'язання?

Ставлячи такі питання, ми поступово привчаємо учнів до розуміння дослідження задач на побудову.

Під час розв'язання цих задач корисно сказати учням, що задачі, у яких будують точки, лінії або інші фігури, називають задачами на побудову. Разом з тим, слід підкреслити, що вони не завжди мають розв'язання. На задачах такого типу учні фактично і знайомляться з аксіомами конструктивної геометрії.

Пізніше необхідно ознайомити учнів із загальною ідеєю геометричної побудови, запропонувати схему, за якою розв'язують задачі на побудову. Ця схема складається із чотирьох частин: аналіз, побудова, доведення, дослідження. Розкриємо їх зміст.

I. Аналіз – це підготовчий етап і водночас найбільш важливий для розв'язування задач. Метою аналізу є встановлення таких залежностей між елементами шуканої фігури і даними задачі, які давали б змогу побудувати цю фігуру. Аналіз задачі полягає в тому, що припускають її розв'язання і знаходять різні наслідки (або передумови) цього припущення, а потім, залежно від виду цих наслідків, намагаються знайти шлях розв'язання поставленої задачі.

Під час розв'язання «опорних» стереометричних задач на побудову до складу діяльності «аналіз» входять такі дії:

- • розпізнати задачу, її вигляд і предметну область;

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

– • оформити інформацію, що міститься в задачі так, щоб вона добре сприймалась в цілому (у вигляді схеми, геометричного образу); виділити дане й шукане;

– • перевірити вимоги визначеності шуканого об'єкта: знайти число елементів, які визначають шукане; з'ясувати, чи є в умові достатня кількість даних для розв'язання задачі; знайти та усунути зайві умови у формулюванні задачі; указати елементи шуканої фігури, що дають змогу відразу здійснювати побудову і встановлювати серед них відомі й невідомі; скласти план побудови.

II. Побудова рисунку – це зображення фігури за заданою умовою.

III. Доведення – побудована фігура повинна задовольняти умовам задачі.

IV. Дослідження задачі, тобто виявлення питань про те, чи за будь-яких даних задача має розв'язок, а якщо має, то скільки?

Багато «опорних» стереометричних задач розв'язують за допомогою циркуля та лінійки, ото ж розглянемо зміст загального методу розв'язання задач на побудову за допомогою цих пристроїв:

– Виділити геометричні фігури, що подані в умові задачі, і відношення між ними.

– Виділити геометричну фігуру, яку необхідно побудувати (шукана фігура).

– Виділити з умови задачі, якими властивостями повинна володіти шукана фігура.

– Дати означення шуканої фігури (назвати необхідні й достатні ознаки відповідного поняття).

– Виділити точки, необхідні й достатні для побудови шуканої фігури (визначені точки).

– Установити достатність і недостатність даних умов для побудови шуканої фігури.

– Установити, за якими значеннями можуть бути «приховані» ті, які необхідні для побудови шуканої фігури.

– Вибрати знання, що будуть використані для побудови шуканої фігури, і пояснити доцільність такого вибору.

– Установити можливість побудови шуканої фігури за даними умовами задачі:

а) чи взагалі можлива побудова за даних умов?

б) чи є вибраний спосіб розв'язування задач єдиним, чи можливо кілька розв'язань?

в) які із раніше відомих задач на побудову можуть бути використані як проміжні побудови?

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

г) до якої із раніше вивчених задач на побудову може бути зведена дана задача?

– Вибрати спосіб побудови кожної з визначених точок шуканої фігури: переріз або двох прямих, або прямої і кола, або двох кіл.

– Побудувати кожну з визначальних точок шуканої фігури і за ними фігуру в цілому.

– Довести, що побудована фігура задовольняє умові задачі.

Як зазначає М. І. Антоненко, запропонований прийом включає загальні базові дії. Природно, що під час розв'язання конкретних задач деякі із цих компонентів будуть опускатися [1].

Спираючись на всі вказані аспекти можна зробити висновок, що правильна побудова уроків, які включають «опорні» задачі, дуже важлива для усвідомлення учнями запропонованого матеріалу.

Отже, використання загального способу розв'язання «опорних» задач на побудову дає змогу навчити учнів здійснювати аналіз умов задачі, виявляти знання, необхідні для побудови шуканої фігури, вибирати раціональний спосіб побудови кожної визначальної точки фігури і за ними фігури в цілому, доводити правомірність запропонованого шляху розв'язання задач. На прикладі кількох «опорних» задач викладач повинен пояснити учням зміст загального прийому, призначення кожного із компонентів і процедуру використання цього прийому. Потім організувати засвоєння змісту цього прийому відповідно до принципів діяльності теорії учення. У результаті оволодіння загальним прийомом розв'язання задач на побудову буде сприяти розумному, свідомому і самостійному знаходженню учнями способу побудови потрібної стереометричної фігури.

Література:

1. Антоненко М. І. Розв'язування геометричних задач: Книжка для вчителя. – К.: Рад. шк., 1991. – 128 с.
2. Бевз Г. П. Методика розв'язування стереометричних задач. – К.: Рад. шк., 1988. – 190 с.
3. Лоповок Л. М. Методика отбора упражнений по геометрии и обучения их решению // Методика преподавания геометрии в старших классах средней школы: Пособие для учителей / Под ред. А. И. Фетисова. – М.: Просвещение., – 1967. – С. 157-196.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Данченко Ольга Валеріївна – учитель початкових класів Херсонської спеціалізованої школи I-III ступенів № 52 з поглибленим вивченням української мови Херсонської міської ради.

Дмитренко Микола Сергійович – завідувач відділу розвитку дитини КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти».

Елькіна Віра Вікторівна – старший викладач кафедри педагогіки та психології Херсонського державного університету.

Калачевська Валентина Михайлівна – учитель української мови та літератури загальноосвітньої школи №45 Херсонської міської ради.

Киричук Тетяна Вадимівна – завідувач науково-методичної лабораторії дошкільного виховання КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти».

Кіриєнко Тетяна Станіславівна – учитель української мови, літератури, світової літератури загальноосвітньої школи I-III ступенів № 41 Херсонської міської ради.

Кравчук Олена В'ячеславівна – практичний психолог спеціалізованої школи № 27 Херсонської міської ради.

Кузьменко Василь Васильович – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти».

Кузьмич Людмила Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри алгебри, геометрії та математичного аналізу Херсонського державного університету.

Куницька Раїса Михайлівна – учитель світової літератури Білозерської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 3 Херсонської області.

Маханько Оксана Борисівна – учитель початкових класів Надеждівської загальноосвітньої школи I-III ступенів Білозерського району Херсонської області.

Миловидова Наталія Анатоліївна – викладач англійської мови Морського коледжу Херсонської державної морської академії.

Младзієвська Олена Іванівна – викладач класу фортепіано дитячої музичної школи № 1 м. Херсона.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Назаренко Вадим Сергійович – учитель Цюрупинської спеціалізованої школи № 2 з поглибленим вивченням іноземних мов, аспірант кафедри педагогіки і психології КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти».

Несін Юрій Миколайович – викладач кафедри теорії і методики викладання гуманітарних дисциплін КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти».

Оленічева Ольга Леонідівна – вихователь комунального закладу «Дитячий будинок «Теремок» Херсонської обласної ради.

Оліферчук Тетяна Володимирівна – вихователь-методист ДНЗ «Барвінок» с.Виноградове Цюрупинського району Херсонської області.

Павлова Анжела Валентинівна – заступник директора з навчальної роботи спеціалізованого навчально-виховного комплексу спортивного профілю «Загальноосвітня школа-інтернат II-III ступенів – вище училище фізичної культури» Херсонської обласної ради.

Примакова Віталія Володимирівна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії і методики виховної роботи КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти».

Раєвська Ірина Миколаївна – викладач кафедри теорії і методики дошкільного виховання та початкового навчання КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти».

Рефлер Ірина Василівна – учитель географії Херсонського обласного ліцею Херсонської обласної ради.

Рожкова Марина Олександрівна – викладач дисципліни «Матеріалознавство» економіко-технологічного технікуму Херсонського національного технічного університету.

Ромальська Марина Віталіївна – учитель початкових класів Херсонської спеціалізованої школи I-III ступенів № 31 з поглибленим вивченням історії та права.

Романовська Ірина Володимирівна – учитель початкових класів спеціалізованої школи № 27 Херсонської міської ради.

Сагач Галина Михайлівна – доктор педагогічних наук, академік АН ВО України, професор кафедри теорії і методики виховної роботи КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти».